

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ SA PREPORUKAMA

A.nr. 929/2016
Eljesa Krasniqi

o odugovlačenju postupka pred Apelacionim sudom u predmetu AC. nr. 1553/2014,

Za: G. Hasan Shala, predsednik
Apelacioni sud

Priština, 1. decembar 2017.

Svrha izveštaja

1. Svrha ovog izveštaja je da skrene pažnju Apelacionom sudu o neophodnosti preduzimanja odgovarajućih radnji za razmatranje i rešavanje predmeta AC 1553/2014, bez daljih odlaganja.
2. Ovaj izveštaj se zasniva na individualnoj žalbi gđa. Eljesa Krasniqi, (u daljem tekstu *žaliteljka*) i oslanja se na činjenice i dokaze žaliteljke, kao i na spisima predmeta koje poseduje Institucija ombudsmana (IO), u vezi sa odugovlačenjem sudskog postupka koji se odnosi na dokazivanje vlasništva.
3. Predmet je prvobitno pokrenut tužbom koja je podneta 16. jula 2004. godine u Opštinskom sudu u Prištini (sada Osnovni sud u Prištini), u kojoj je žaliteljka u svojstvu tužiteljke, dok je protivtužbu žaliteljka podnela 15. januara 2007. Dakle, žaliteljka već 13 godina čeka konačnu odluku o njenom predmetu.

Pravna osnova

4. Prema članu 135, stav 3. Ustava: *“Ombudsman ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa.”*
5. Takođe, Zakon br. 05/L-019 o ombudsmanu, član 16. stav 8. određuje: *“Ombudsman može dati opšte preporuke za funkcionisanje pravosudnog sistema. Ombudsman neće se umešati u slučajevima i drugim pravnim procedurama koja se odvijaju pred sudovima, osim slučaja kada postoji odugovlačenjem procedura”.*

Pregled činjenica

Činjenice, dokazi i informacije kojima raspolaže Institucija ombudsmana (IO) sumirane su kao u nastavku:

6. Dana 16. jul 2004, Opštinskom sudu u Prištini (sada Osnovni sud u Prištini), podneta je tužba za predaju nepokretnosti, gde je žaliteljka u svojstvu tužiteljke. Dok je 15. januara 2007, žaliteljka podnela protivtužbu u Opštinskom sudu u Prištini (sada Osnovni sud u Prištini) o dokazivanju vlasništva.
7. Dana 26. decembar 2007, Opštinski sud u Prištini, odlučujući o predmetu, doneo je Presudu C.nr.1839/04.
8. Dana 16. mart 2009, Apelacioni sud odlučujući po žalbi doneo je presudu Ac.nr.794/2008 čime je poništio rešenje OSP (C.nr.1839/04) i vraća predmet na ponovno suđenje.
9. Dana 2. oktobar 2009, Opštinski sud u Prištini odlučuje o predmetu i doneo je Presudu C.nr.704/09.
10. Dana 4. decembar 2012, Apelacioni sud odlučuje u korist žalbe, donosi Presudu Ac.nr. 1423/09, i poništava Presudu OSP (C.nr.704/09) a predmet se ponovo vraća na ponovno suđenje.

11. Dana 26. decembar 2013, Osnovni sud u Prištini, odlučuje o predmetu i donosi Presudu C.nr.3344/12, a 30. aprila 2014. godine predmet prema žalbi po treći put odlazi u Apelacioni sud (Ac.nr. 1553/14.)
12. Dana 12. januar 2015, žaliteljka je putem njenog zastupnika uputila Apelacionom sudu zahtev za ubrzavanje postupaka, obzirom da je prošlo skoro godinu dana od kad je predmet poslat Apelacionom sudu.
13. Dana 15. januar 2015, žaliteljka je dobila odgovor na zahtev za ubrzavanje postupka od Kancelarije za javno informisanje Apelacionog suda, gde se između navodi da se Apelacioni sud bavi predmetima iz 2012. godine i čim završi sa tom kategorijom, počće sa predmetima ove prirode iz 2013. godine.
14. Dana 21. decembar 2016, Ombudsman je primio žalbu gđo Eljesa Krasnqi, putem njenog zastupnika, u vezi sa odugovlačenjem postupka u Apelacionom sudu.
15. Dana 31. januar 2017, Ombudsman se pismenim putem obratio Apelacionom sudu tražeći informacije o postupcima koji su preduzeti i o onima koji će biti preduzeti u vezi sa predmetom.
16. Dana 9. februar 2017, Ombudsman je primio odgovor od Apelacionog suda, u kom se između ostalog navodi da je predmet dodeljen i čeka na red za odlučivanje.
17. Dana 22. novembra 2017, ovlašćeni zastupnik žaliteljke je obavestio Instituciju ombudsmana da Apelacioni sud još uvek nije preduzeo nikakve radnje u postupku odlučivanja o predmetu.

Pravni instrumenti koji se primenjuju u Republici Kosovo

18. Ustav Republike Kosovo, u članu 21. naglašava: *“Republika Kosovo štiti i garantuje ljudska prava i osnovne slobode, predviđene ovim Ustavom, [...]”*.
19. Pravo na pravično i nepristrasno suđenje određeno je članom 31.1 Ustava: *“Svakome se garantuje jednaka zaštita prava pred sudom, ostalim državnim organima i nosiocima javnih nadležnosti, a stav 2. određuje “Svako ima pravo na javno, nepristrasno i pravično razmatranje odluka o pravima i obavezama ili za bilo koje krivično gonjenje koje je pokrenuto protiv njega/nje, u razumnom roku, od strane nezavisnog i nepristrasnog, zakonom ustanovljenog, suda.”*
20. Dok, član 32. Ustava određuje: *“Svako lice ima pravo da koristi pravna sredstva na sudske i administrativne odluke, koje uskraćuju njena/njegova prava ili interese, na zakonom propisan način”*.
21. Takođe, Sudska zaštita prava, u članu 54. Ustava određuje:
“Svako ima pravo na sudsku zaštitu u slučaju kršenja ili uskraćivanja nekog prava koje je garantovano ovim Ustavom ili zakonom, kao i pravo na efikasne pravne mere ukoliko se utvrdi da je pravo prekršeno”.
22. Član 22. Ustava Republike Kosovo određuje Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP) kao direktno primenjivi pravni dokument koji, u

slučaju sukoba, ima prednost u odnosu na odredbe zakona i druge akte javnih institucija.¹ Stoga, stav 1. člana 6. EKLJP-a garantuje: *“Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom vremenskom roku”*.

23. Zakon o sudovima br. 03/L-199, u članu 7. stav 2. određuje:

“Svako lica ima ravnopravan pristup sudovima i nikome se ne uskraćuje pravo na pravedno suđenje u skladu sa redovnim zakonskim postupkom ili pravo na jednaku zakonsku zaštitu. Svako fizičko i pravno lice ima pravo na pravedno suđenje i unutar razumnog vremenskog roka”.

24. Dok, član 7, stav 5. Zakona o sudovima br. 03/L-199, određuje da: *“Svi sudovi treba da funkcionišu na brz i efikasan način kako bi obezbedili brzo rešavanje predmeta”*.

25. Zakon o parničnom postupku br. 03/L-006, u članu 10. stav 1. određuje: *“Dužnost suda je da nastoji da se postupak vodi bez odugovlačenja i sa što manje troškova, kao i da onemogući svaku zloupotrebu proceduralnih prava koja po ovom zakonu pripadaju strankama”*.

26. Dok član 441, stav 1. Zakona o parničnom postupku izričito određuje da: *“Ročište o glavnom pretresu stvari ne može da se odloži na neodređeno vreme”*. Stav 2. u istom članu takođe određuje da: *“ Glavno ročište ne može se odložiti više od trideset (30) dana, osim u slučajevim utvrđenim zakonom [...]”*.

Pravna analiza

27. Žaliteljka tvrdi da u njenom predmetu, pravosuđe nije uspeo da obezbedi redovno i pravično suđenje u razumnom zakonskom roku i pravo na delotvoran pravni lek koje je predviđeno članom 31. i 54. Ustava Republike Kosovo, članom 6. stav 1. EKLJP, kao i članom 10. stav 1. ZPP, polazeći od činjenice da sudski postupak u predmetu žaliteljke sada traje već 134 godina.

28. Ombudsman podseća da je sud dužan sprovesti sudski postupak, bez ikakvog neopravdanog odugovlačenja. Iz raspoloživih informacija, žaliteljka svojim delovanjem ili nedelovanjem nije doprinela odugovlačenju postupka, dok odugovlačenja bez donošenja konačne odluke doprinele su kršenju prava na sudsku zaštitu, koja su garantovana članom 54. Ustava Republike Kosovo.

29. Ombudsman primećuje da je u predmetu žaliteljke do sada su donete tri presude od Opštinskog suda, odnosno Osnovnog suda u Prištini, a da je drugostepeni sud prve dve presude vratio na ponovno suđenje, i nakon donošenja treće presude C.nr.3344/12, od 26. decembra 2013, predmet se po treći put nalazi u Apelacionom sudu (Ac.nr. 1553/14).

30. Ombudsman podseća da je praksa ESLJP-a utvrdila da trajanje postupka se normalno računa od vremena pokretanja sudskih postupaka (vidi presudu *Moldovan i drugi protiv Rumunije*, od 12. jula 2005. i presudu, *Sienkiewicz protiv Poljske*, od 30. septembra 2003), do vremena kada je predmet završen i/ili je presuda izvršena (vidi presudu *Poitier*

¹ Ustav Republike Kosovo, član 22

protiv Francuske, od 8. novembra 2005). U slučaju žaliteljke sudski postupak je pokrenut 16. jula 2004

31. U mnogim slučajevima, Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) je naglasio da pravo stranke da o njegovom/njenom predmetu bude odlučeno u razumnom vremenskom roku, predstavlja suštinski element prava na pravično i nepristrasno suđenje.
32. Takođe, Ombudsman primećuje da prema praksi ESLJP-a “*opravdanost trajanja postupaka treba da bude procenjena... pozivajući se na sledeće kriterijume: složenost slučaja, ponašanje podnosioca i relevantnih vlasti i šta je bilo dovedeno u opasnost za podnosioca u pomenutom slučaju*” (ESLJP [Veliko veće], *Frydlander v. France*, Prijava br. 30970/96(2000), par. 43, citirajući ESLJP [Veliko veće], *Comingersoll S.A. v. Portugal*, Prijava br. 35382/97, par. 19(2000), par. 19).
33. Takođe, Ombudsman, u vezi ponašanja sudskih vlasti primećuje da, od 16. jula 2004, je prvostepeni sud doneo ukupno tri presude, od kojih dve su poništene od strane drugostepenog suda, dok od 30. aprila 2014. godine predmet se nalazi u Apelacionom sudu i od tada, uprkos tome što je žaliteljka uputila nekoliko zahteve za ubrzavanje predmeta, sud nije preduzeo nikakve proceduralne radnje. Tako da iz tog razloga, Ombudsman zaključuje da, ovakvo postupanje sudova predstavlja neuspeh u konačnom rešenju slučaja na štetu žaliteljke i predstavlja neuspeh u pružanju sudske zaštite ljudskih prava garantovanih članom 54. Ustava Republike Kosovo.
34. ESLJP, u slučaju *Zimmerman i Steiner protiv Švajcarske*, naglasio da jedan od faktora koji treba da bude uzet u obzir je ponašanje nadležnih sudskih i administrativnih vlasti, a da je odgovornost suda da organizuje njen rad kako bi pojedinci bili informisani o napretku i rezultatima u njihovim predmetima u razumnom vremenskom roku. (Presuda *Zimmermann i Steiner protiv Švajcarske*, 13. jul 1983).
35. Stoga, u konkretnom slučaju, Ombudsman ponovo naglašava da odgovarajući period za razmatranje predmeta žaliteljke smatra se 16. jul 2004, datum kada je podneta tužbu u Opštinskom sudu u Prištini, za predaju nepokretnosti, u kojoj je žaliteljka u svojstvu tužiteljke, podnesak za proširenje tužbe u Opštinskom sudu u Prištini i da postupak traje sada već 13 godina.
36. Što se tiče nedostatka delotvornih pravnih lekova, odnosno prava na žalbu u vezi sa odugovlačenjem postupka, Ombudsman ističe da ESLJP u svom pravu naglašava da zahtevi člana 13. i efekat ovog člana je da zatraži da se jedna odredba domaćeg pravnog leka bavi suštinom “sporne žalbe” prema Konvenciji i da dozvoli odgovarajuće olakšanje (vidi, npr. presudu u slučaju *Kaya protiv Turske*, od 19. februara 1998). Svako slično pravno sredstvo treba da bude delotvorno kako u praksi tako i u zakonu (vidi npr. presuda u slučaju *Ilhan protiv Turske*, od 27. juna 2000). Što se tiče žalbe zbog odugovlačenja postupka, Ombudsman podseća da “delotvorna sredstva” u smislu člana 13. trebalo bi da budu u stanju da spreče navodno kršenje ili njen nastavak, ili da pruže adekvatno poboljšanje o svakom kršenju koja se već desila (vidi pomenutu presudu *Kudla protiv Poljske, stav 158*).

37. Stoga, član 13. pruža alternativu tako da je žalbeno sredstvo delotvorno ako se može koristiti ili za ubrzanje donošenja odluke od strane suda koji razmatraju predmet, ili da obezbedi strankama u parnici odgovarajuće rešenje za kašnjenja koja su već nastala (vidi *Kudla ibid.*, § 159: *Mifsud protiv Francuske (GC)*, br. 57220/00, § 17, ECHR 2002-VIII).
38. Ombudsman naglašava da član 13. EKLJP na direktan način odražava obavezu države da prvobitno i primarno zaštiti ljudska prava kroz svoj pravosudni sistem, postavljajući tako dodatnu garanciju za jednog pojedinca da bi se osiguralo da on ili ona uživaju prava na delotvoran način. Ako se posmatra iz te perspektive, pravo pojedinca na pravično suđenje u razumnom roku biće manje efikasno ako ne postoji mogućnost da pojedinac prvo ovu žalbu podnosi domaćim organima. Zahtevi iz člana 13. podržavaju one iz člana 6 (vidi gore navedenu presudu *Kudla protiv Poljske*). Tako, član 13. garantuje delotvorno žalbeno sredstvo pri domaćem organu zbog navodnog kršenja zahteva iz člana 6. za razmatranje predmeta u razumnom vremenskom roku.
39. Što se tiče primenjivosti člana 13. Ombudsman podseća da ESLJP je nekoliko puta naglasio da velika kašnjenja u sprovođenju pravde u odnosu na stranke u sporu koje nemaju delotvorne pravne lekove žalbe, predstavljaju pretnju vladavini prava unutar domaćeg pravnog poretka (vidi presudu u slučaju *Bottazi protiv Italije*, od 28. jula 1999, i presudu u slučaju *Di Mauro protiv Italije* od 28. jula 1999). U slučaju tužiteljke, njen slučaj još više otežava činjenica da je njen predmet na čekanju za odlučivanje Apelacionog suda od 30. aprila 2014, i da od tada nije održano nijedno ročište.

Zaključci Ombudsmana

40. Polazeći od analize dostupnih informacija, dokaza i činjenica, Ombudsman zaključuje da je bilo kršenja prava na pravično suđenje u razumnom roku, koje se garantuje gore navedenim zakonskim aktima u ovom predmetu. U konkretnom slučaju, sudski postupak je počeo podnošenjem tužbe 16. Jula 2004. godine i nastavlja se do dana izdavanja ovog izveštaja.
41. Ombudsman zaključuje da u konkretnom predmetu, od kašnjenja održavanja sudskog postupka od strane Apelacionog suda, povređeno je pravo na pravično i nepristrasno suđenje.
42. Takođe, proceduralno odugovlačenje u konkretnom predmetu, kršilo je pravo na sudsku zaštitu prava.

Prema tome, Ombudsman, u skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo, “[...] Ombudsman ima pravo da vrši preporuke i predlaže mere onda kada primeti kršenje prava i sloboda ljudi od strane organa javne administracije i ostalih državnih organa” i člana 16. stav 8. Zakona o ombudsmanu, koji kaže “Ombudsman može dati opšte preporuke za funkcionisanje pravosudnog sistema. Ombudsman neće se umešati u slučajevima i drugim pravnim procedurama koja se odvijaju pred sudovima, osim slučaja kada postoji odugovlačenjem procedura”, oslanjajući se na gore navedenu pravnu analizu, pozivajući se na gore pomenute argumente, u cilju unapređenja rada kosovskog pravosudnog sistema:

PREPORUČUJE

Apelacionom sudu

- ***Da bez daljih odlaganja preduzme sve relevantne radnje za razmatranje i rešavanje predmeta AC 1553/2014.***

U skladu sa članom 132. stav 3. Ustava Republike Kosovo (*“Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom”*) i člana 28. Zakona br. 05/L-019 o ombudsmanu (*“Autoriteti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, uključujući i disciplinske mere, treba da odgovore u roku od trideset (30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja”*), ljubazno Vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman